

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.12 (3372) ●

● ЧАЦВЕР, 27 САКАВІКА, 2014

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Калі раскрываецца душа

Молодзь Тальяці яшчэ больш даведваецца пра Беларусь дзякуючы суполцы “Нёман” **Стар. 2**

Чулі там родную гаворку...

Стар. 3

Далёка ж той казак заехаў!

Стар. 4

СПАДЧЫНА

Код Полацкага Евангелля

Факсімільныя копіі найкаштоўнейшых кніг, створаных на беларускай зямлі даўным-даўно, цяпер можа пагартаць у Нацыянальнай бібліятэцы кожны, хто пажадае. А вось прачытаць...

Іван Ждановіч

Як вядома, кабчытаць і разумець прамудрасці з тых фаліантаў — патрэбны спецыяльныя веды. Пра тое варта гаварыць, калі ў духоўна-культурнай прасторы Бацькаўшчыны, Расіі з’явіліся факсімільныя копіі Полацкага Евангелля. Пісалася ж яно ў XII стагоддзі! Кажуць, і сама Еўфрасіння Полацкая магла да святыхіна дакранацца. Ці й пісаць яе? Даследчыкі адрозніваюць почыркі двух пісцоў... Я гартаў нядаўна копіі гэтага і крыху раней выдадзенага Слуцкага Евангелля, а таксама Жіціе Еўфрасінні Полацкай... І вось, браты мае, кажу як на духу: “зело смуцілося еси душа моя грешная”. Карацей, не расчытаў анічога... Вазьму смеласць казаць: маглі ўразумець старажытныя тэксты хіба адзінкі з сотняў удзельнікаў урачыстасці ў Нацыянальнай бібліятэцы. Святары, можа — бо вывучалі старажытнаславянскую. А старажытнаславянскую, ці, як раней яе называлі, “руську мову” ці ж ведаюць? Бо, пішуць даследчыкі, “мова рукапісу ўтрымлівае рысы, уласцівыя мясцоваму дыялекту старажытных крывічоў”.

Менавіта ў Нацыянальнай бібліятэцы Мітрапаліт Павел ды Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Леанід Гуляка перадавалі шыкоўна выдадзеную копію Полацкага Евангелля дырэктару кнігасховішча Раману Матульскаму. І усе, хто пажадаў, маглі гартаць выстаўленыя ў холе выданні.

Факсімільнае выданне Полацкага Евангелля — у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі

Нехта прыкладваўся вуснамі, як да святыхіна. Дзеці ж без асаблівага піетэту шчоўкалі над аркушамі камерамі з мабільнікаў. Моцны вобраз: копія копіі, старажытная гісторыя, лічбавае сучаснасць...

Прагрэс! Што раней рабілі перапісчыкі ў манастырах гадамі — сёння сканіруем за гадзіны. І ўнікае пытанне: які сапраўдны кошт вось гэтых, шыкоўна выдадзеных кніг?

Каюся: быў час, калі я ўвогуле не

надта разумеў: у чым каштоўнасць розных Евангелляў, пра якія згадваюць даследчыкі айчыннай гісторыі? У іх жа, меркаваў, адзін і той жа евангельскі змест. Ёсць фрагменты Тураўскага Евангелля, яны з XI стагоддзя, цяпер зберагаюцца ў бібліятэцы Акадэміі навук Літвы: ацалела 10 лістоў. Адзін з найстаражытных помнікаў славянскага пісьменства — з нашай зямлі родам! Ёсць Евангеллі По-

лацкае, Слуцкае, Лаўрышаўскае... Усе арыгіналы — у замежжы. І вось, прагматычна разважаў я, у чым іх каштоўнасць? Пісаньня, папершае, моваю і шрыфтамі, цяпер нам незразумелымі. Па-другое: хочаш ведаць Слова Божае — бяры любое з выдадзеных у апошні час Евангелляў, у тым ліку па-беларуску, ды спасцігай Прамудрасць...

Каюся: не разумеў каштоўнасці нашых рукапісных нацыянальных

святыхінаў, пакуль не пабачыў іх копіі... Дарэчы, вы ведаеце, што копіі мастацкіх карцін, найшыкоўныя, на сур’ёзных аўкцыёнах зусім не ў цане? А задумаліся, колькі можа каштаваць там, напрыклад, аўтэнтычны Крыж Еўфрасінні Полацкай? Думаю, дзяржава ў любым выпадку за цаной не пастаіць: святыхіна. І яна недзе чакае часу, каб цудоўным чынам — ну як жа інакш! — з’явіцца... Розумам спасцігаць каштоўнасць падобных рарытэтаў найлепш, глядзячы на іх цэннікі на міжнародных аўкцыёнах: пэўна, сотні тысяч, мільёны даляраў кошт іхні. А падробкам — грош цана...

Можа, таму і “не даходзіла” мне раней, якія каштоўнасці мы мелі, ды не ўбераглі, што старажытных Евангелляў я ў вочы не бачыў. А хто іх бачыў? Выбраныя навукоўцы, гісторыкі: бо ў замежжы, у сховах. Спецдэпартамент... Дарэчы, а як нашы святыхіны там аказалася? Лёгка ж даведацца, клікні ў інтэрнэце — і чытай, разважай: “Полацкае Евангелле было вывезена з Полацка Іванам Грозным, пасля ўзяцця горада ў ходзе Лівонскай вайны ў 1563 годзе. Інфармацыя пра тое, дзе знаходзілася Евангелле ў наступныя гады і да XIX стагоддзя, практычна адсутнічае. Вядома, што да 1852 года захаваліся 170 лістоў Евангелля, і тады яны разам з некаторымі іншымі рарытэтамі з “Древнехранилища” Пагодзіна былі набыты Імператарскай публічнай бібліятэкай (цяпер Расійская нацыянальная бібліятэка, Санкт-Пецярбург)”. → **Стар. 3**

ГОД ГАСЦІННАСЦІ

Да сустрэчы ў Мінску!

Да старту Чэмпіянату свету па хакеі засталася няшмат часу. Як рыхтуецца Беларусь сустракаць шматлікіх гасцей?

Іна Ганчаровіч

Ужо сёння можна сцвярджаць: пытанню не будзе з уездам у краіну аматараў хакея, іх пражываннем, харчаваннем і бяспекай. Паспрабуем прайсціся па гэтых асноўных “пазіцыях”. Магчыма, наш кароткі агляд дапаможа вызначыцца тым, хто яшчэ вырашае: быць ці не быць яму ў маі ў ліку гасцей? А падзея чакаецца грандыёзная: чэмпіянат свету па хакеі пройдзе ў Беларусі ўпершыню.

Віза? Не патрэбная!

Улады Беларусі прынялі ўнікальнае рашэнне: для паездкі ў Мінск сёлета з 25 красавіка па 31 мая бальшышчыкам з усяго свету віза не патрэбная. Дастаткова квіткі на адзін з матчаў па хакеі. Правіла такое дзейнічае не толькі для дарослых, але і для дзяцей. На мяжы вам дастаткова будзе прад’явіць пашпарт, свой квіткі — і шлях у краіну адкрыты. І не важна, на які матч чэмпіянату вы купілі квіткі.

Квіткі? Яшчэ ёсць!

Пік продажаў, па словах арганізатараў, чакаецца ў красавіку. Любы бальшышчык свету, ці заўзятар, як называюць яшчэ іх у Беларусі, можа купіць квіткі на ўсіх рознічных пунктах продажу афіцыйнага білетнага апэратара чэмпіянату свету — таварыства “Тікет-про”: праз інтэрнэт, праз дылерскія сеткі. → **Стар. 2**

ВЕСТКІ

Юбілей маэстра

У Беларускай дзяржфілармоніі гучала акадэмічная музыка Ігара Лучанка

Ён стаў знакамітым на прасторах былога Саюза дзякуючы “Песні пра Мінск”, шлягерам “Вераніка”, “Алеся”, “Мой родны кут” ды іншым. Летась Маэстра адзначыў 75-я ўгодкі, і ягоны “святочны год” прадаўжаецца. Ігар Лучанок вырашыў нагадаць: ён вучыўся ў Беларускай, Ленінградскай і Маскоўскай кансерваторыях, піша прэлюдыі для фартэпіяна, санаты, сімфанічную музыку. Яны, а таксама раманы і гучалі ў філармоніі.

ГОД ГАСЦІННАСЦІ

Да сустрэчы ў Мінску!

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1)

Калі вам патрэбен адзіночны квіток, коштам ад 5 да 60 еўра — у залежнасці ад рэйтыngu каманд, то загадзя паклапаціцеся і пра месца пражывання. Падрабязна азнаёміцца са спісам месцаў продажу і правіламі набыцця білетаў можна ў інтэрнце на сайце: www.ticketpro.by

Акрамя адзіночных білетаў на пэўныя матчы, заўзятары могуць набыць спецтурпакеты, якія ўключаюць не толькі квіткі, але і пражыванне, экскурсіі, праязны білет заўзятара на ўсе віды транспарту ў Мінску, трансферы ды іншыя паслугі. Інфармацыя аб тыпах турпакетаў: www.icehockey-2014.com

Жыллё? На любы густ і кошт!

Гасцей чэмпіянату змогуць прыняць 43 гатэлі, усе — з розным узроўнем камфорту. Лепшымі, падказам,

лічацца “Еўропа”, “Мінск”, “Вікторыя”, “CrownPlaza”. Кошт нумароў — ад 180 даляраў за суткі. Рады сустрэць пастаяльцаў і 1-3-зоркавыя гатэлі. Там больш даступныя кошты (каля 80 даляраў), але ўсе складнікі камфорту на вышыні. Прыгледзьцеся да гатэляў “Спадарожнік”, “Зорка”, “Ваяж”. Сустрэнуць гасцей таксама хостэлы, фан-вёскі, кватэры і сядзібы. Адлік кошту там — ад 10 даляраў. Выбірайце, што вам да густу і па кішэні. Нагадаем: калі вырашылі пажыць у сяброў, сваякоў ці на здымных кватэрах, то неабходна будзе зарэгістравацца ў раённых падраздзяленнях па грамадзянстве і міграцыі.

Бяспека? На высокім узроўні!

Многія чытачы “Голасу Радзімы”, спадзяюся, самі

ведаюць пра беларускую гасціннасць, прыязнасць і талерантнасць. У Беларусі стабільна нізкі ўзроўень злачыннасці, праблемы тэрарызму не існуе. Хоць, як вядома, сілавікі Беларусі падстрахаваліся: пераймалі ўжо адпаведны досвед на нядаўняй Алімпіядзе ў Сочы, распрацавалі дадатковую сістэму па забеспячэнні бяспекі пад час чэмпіянату.

Паесці? Са смакам!

Не адным спортам, скажам так, жывы чалавек, і таму ў Мінску старанна прадумалі: дзе і як зручней будзе заўзятарам падсілкавацца. Праблем з прадуктамі ў краіне няма: Беларусь іх актыўна экспартуе. Паводле звестак прэс-службы Мінгарвыканкама, пад час чэмпіянату ўсе

сталічныя аб'екты гандлю, грамадскага харчавання і зоны гасціннасці будуць працаваць у спецрэжыме: амаль усе прадуктовыя магазіны — да 23.00, рэстараны, кафэ і бары — да шасці гадзін раніцы. Раю наведваць такія нацыянальныя рэстараны беларускай кухні: “Талака”, “Камяніца”, “Ракаўскі бровар”, “Грунвальд”, “Трактір на Паркавой”. Там вам прыгатуюць і дранікі, і бульбянікі, і пячыста з свінны, пададуць яшчэ селядзец па-старабеларуску, а “на пасашок” наліваць нальцоў...

Транспарт? Камфортны і хуткі!

Мінск расце, а з ім і сетка маршрутаў грамадскага транспарту, прычым да чэмпіянату ўжо спецыяльна адкрываюцца новыя. У Мінску

ёсць чатыры віды грамадскага транспарту: метро, аўтобусы, трамваі ды тралейбусы. Шмат службаў таксі. Калі вы арыентуецеся ў горадзе і ў вас ёсць аўтамабіль у арэнду, гэта будзе каштаваць каля 20-30 даляраў за суткі.

Мінскім чэмпіянатам свету па хакеі будзе апекавацца велізарнае войскаваланцёраў. Яны гатовы пастаянна дзяжурыць ва ўсіх публічных месцах: сустракаць гасцей у аэрапорце, на аўта- і чыгуначных вакзалах, працаваць у інфопунктах гатэляў і ў вёсках для фанатаў, абслугоўваць арэны і прылеглыя да іх тэрыторыі. Усе валанцёры выдатна ведаюць горад, валодаюць замежнымі мовамі.

Так што ўладзьце свае справы ды прыезджайце да нас у гасці. І не турбуйцеся: хлеба і відовішчаў

у цёплым, гасцінным, зялёным майскім Мінску хопіць на ўсіх!

ВЕСТКІ

Вандроўкі — стыль жыцця

Нацыянальны клуб караванераў і аўтатурыстаў афіцыйна зарэгістраваны ў Беларусі

На трасе Брэст — Масква

Нядаўна Міністэрства юстыцыі зарэгістравала Рэспубліканскае грамадскае аб'яднанне “Беларускі клуб караванераў і аўтатурыстаў”. У міністэрстве патлумачылі, што клуб створаны для прапаганды, развіцця і падтрымкі на тэрыторыі Беларусі караванерскага руху і аўтатурызму. У прыватнасці, гэта будзе спрыяць таму, каб ствараліся спрыяльныя ўмовы для развіцця як унутранага, так і ўязнога турызму.

Варта нагадаць, што караванінг — гэта адзін з відаў аўтатурызму, які з часам трансфармаваўся ў адметную філасофію падарожнікаў. Караванеры падарожнічаюць у аўтадамах, а спыняюцца на начлег у кемпінгах са спецстанкамі. Пакуль што ў постсавецкіх краінах, за выключэннем Балтыі, такіх стаянак не вельмі шмат. У Беларусі яны ўжо будуцца. У прыватнасці, спецстанкі з часам з'являцца пры музейных комплексах “Дудуткі” ды “Лінія Сталіна”. Акрамя таго, на адной з аўтазаправак пры рэканструяванай трасе М4, што ідзе з Мінска ў Магілёў, ужо ўстаноўлена абсталяванне для караванераў, якія жадаюць спыніцца там на начлег.

Шматфункцыянальны комплекс Мінск-Арэна — адна з асноўных пляцовак Чэмпіянату свету па хакеі

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Калі раскрываецца душа

Моладзь Тальяці яшчэ больш даведваецца пра Беларусь дзякуючы суполцы “Нёман”

“Адкрыў для сябе Беларусь!” — такі цыкл творчых сустрэч з дзецьмі, моладзю горада пачалі актывісты Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Нёман”. “Узнікла ідэя: давайце знаёміць моладзь горада, у якім жывём, з Бацькаўшчынай, раскажам пра яе! — загадвае кіраўнік суполкі Людміла Дзёміна. — Прыкідвалі, што і як рабіць. Хочацца падзяліцца рознай інфармацыяй. Каб і з гумарам, і з песняй, відэафільмам... Прышлі да высновы: рабіць пазнавальную, насычаную інфармацыяй ды “паказальную” праграму — каб абавязкова нешта і паказаць”.

Праект уключае шэсць творчых сустрэч. На першай мы раскажам пра Мінск ды Мірскі замак, адну са славатасцяў: летась яго наведалі звыш 200 тысяч чалавек! Мы раскажам пра Мінск ды замак, дэманструем відэафільмы. За апошнія — дзякую Рэспубліканскаму центру нацыянальных культур і апарату Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў. Жывыя гутаркі, прагляд відэафільмаў даюць выдатныя вынікі. Уявіце сабе: некаторыя

з дзяцей на пачатку імпрэз казалі, быццам сталіца Беларусі — Украіна. Увогуле ж нас уважліва слухаюць, задаюць пытанні. Імкнемся абудзіць цікавасць да Беларусі у як мага большай колькасці юных тальяцінцаў.

Ёсць у нас тэматычныя сустрэчы, прысвечаныя народным строям, даем разнастайную інфармацыю пра іх. Скажам, пра знакамітыя Слуцкія паясы. А прыходзім на сустрэчы ў касцюмах, нешта і на сабе паказваем. Яшчэ з цікавасцю ўспрымаюцца аповеды пра народныя і абрадавыя святы: Масленіца, Купалле, Вялікдзень — мы ўпрыгожваем сустрэчы сваімі песнямі. Чацвёртая тэма — класікі-пісьменнікі Янка Купала, Якуб Колас, Максім Багдановіч ды іх музеі. Музей-кватэра Янкі Купалы ёсць і на Волзе — у Татарстане, у сяле Пячышчы пад Казанню. І ў Яраслаўлі, Ніжнім Ноўгарадзе ўшанавана памяць пра Максіма Багдановіча: там ён жыў, вучыўся, быў праз бацьку ў сваяцтве з Максімам Горкім.

З захапленнем слухаюць нас усе, калі раскажам пра Нацыянальную бібліятэку Беларусі. Гэта ж адначасо-

Гэтыя хлопчыкі і дзяўчынкі адкрываюць краіну Беларусь у Тальяці

ва і архітэктурны шэдэўр, і скарбніца ведаў, а ўночы — вялізны светлавы зменлівы артаб'ект, якім усе любуюцца. І пра тое, як адладжваюцца стасункі паміж братнімі краінамі мы раскажам, у тым ліку і пра падпісанне Пагаднення “Аб стварэнні Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі”.

Цікава прайшлі імпрэзы цыкла “Адкрыў для сябе Беларусь” у 46-й, нашай базавай тальяцінскай школе і ў дзіцячым доме “Адзінства”. Разам з Людмілай Дзёмінай гутаркі вялі, спявалі, паказвалі відэафільмы, ладзілі выставы ўдзельніца гурта

беларускай песні “Купалінка” Вера Скібінская і салістка гурта “Зорачкі” Вераніка Нікуліна. Хлопчыкі і дзяўчынкі слухалі гасцей, як кажуць, адкрыўшы рот. Яны пабачылі відэафільмы пра Беларусь, палацы, заводы і розную тэхніку, якую яны выпускаюць. Знаёміліся з гісторыяй Мінска, распыталі пра адметнасці, назвы абласцей, глядзелі фрагменты фестывалю “Славянскі базар у Віцебску”.

У школьных аўдыторыях суполка “Нёман” працуе даўно, але тое былі ў асноўным канцэрты, сцэнічныя

выступленні. Цяпер ёсць новы досвед. На сустрэчы прыходзяць па 3-4 класы. Тэлефануюць з іншых школ: выступіце! Склалі графік, разлічваем сілы — паступова будзем рухацца па горадзе. Пераканаліся: не адны ж песні беларускія павінны гукаць у Тальяці, асветніцкая праца таксама дае плён. Дзеці вельмі цікаўныя, і нам радасна, калі да Беларусі ёсць інтарэс. Узнікае шмат пытанняў, на якія мы імкнемся адказаць. Вераніка Нікуліна спявае песні “Беларусачка” і “Рэчанька”.

Цяпер мы маем намер раскажам пра герояў-беларусаў, партызанскі край, Брэсцкую крэпасць, Хатынь і параўнальна нядаўна адкрыты ля Жлобіна Мемарыял “Чырвоны берга” у яблыневым садзе аднайменнай вёскі — у памяць пра дзяцей, што загінулі ў вайну. Ужо гатовы мы да творчай сустрэчы ў 91-й школе. Заняты і падрыхтоўкай да Дня аднавання народаў Беларусі і Расіі. У гасці запрасілі сямейны гурт “Спадчына” з Цюмені, зладзім свята — на ўсе сто!

Сяргей Шылкін, намеснік старшыні суполкі “Нёман”

МАЦЯРЫК НАЦЫ

Чулі там родную гаворку...

У беларускім сяле Гомельскае на Крыварожжы ёсць унікальны помнік у гонар нашых суродзічаў, братоў-воінаў Глазуновых

Актывісты суполкі “Беларусы Прыдняпроўя”, а гэта кіраўнік Валеры Каралёў, яго намесніца Аліна Лявіцкая і я, таксама член праўлення, наведалі сяло Гомельскае ў Крыварожскім раёне. Збіралі матэрыял для кнігі “Беларусы Днепрапятроўшчыны”. Раней мы ведалі пра адно вялікае беларускае сяло каля Днепрапятроўска: Сурска-Літоўскае (па-ўкраінску: Сурсько-Литовське), заселенае ў 1794 годзе сялянамі казёнай суконнай мануфактуры з горада Дуброўна тагачаснай Магілёўскай губерні. Цяпер вось ёсць і раней невядомае нам Гомельскае.

На Крыварожжы, у сяле Чэрвонэ, зайшлі ў сельсавет распытаць пра мясцовую гісторыю. Ветліва сустрэла нас Вольга Салаянік, дала для азнаямлення матэрыялы. У альманаху “Крыварожжа: ад сяла да сяла”, што выйшаў у 2011 годзе, чытаем: “Сяло Гомельскае. Тэрыторыя: 58, 33 га, насельніцтва 126 чалавек. Хатніх гаспадарак 50. Паселішча не газіфікаванае, ёсць цэнтральны водаправод. Узнікла ў 20-х гадах XX стагоддзя. Назву сялу далі маламаёмныя перасяленцы з Го-

мельшчыны, якім тут была выдзелена зямля для апрацоўкі. Гэтая назва — у гонар роднай вобласці”.

У сяло правялі ўжо газ, і яно паменшала на шэсць чалавек. Мы высветлілі: першапасяленцы былі з Крычаўскага раёна Магілёўскай вобласці. (Цяпер Крычаўскі раён — на Магілёўшчыне. Аднак у інтэрнэце знаходзім: з 26 красавіка 1919 года Чэрнікаўскі павет (туды ўваходзіла і Крычаўская воласць) быў у Гомельскай губерні РСФСР. Перасяленцы арыентаваліся ў тагачасных рэаліях. — Рэд.). У сельсавец мы гарталі “Пагаспадарчыя кнігі асноўных вытворчых паказчыкаў гаспадарак калгаснікаў” за 1947-1949 гады. З іх бачны нацыянальны склад жыхароў Гомельскага, калі будавалі першыя дамы. У сяле доўгі час была сямігодка. Паселішчу пашанцавала: у 1969-м адміністрацыя калгаса “Чырвоны забойшчык” з Петрыкава перанеслі у новае сяло Чэрвонэ. З-за будаўніцтва пульпасховішча Паўночнага горна-абагачальнага камбіната ў Крывым Рогу сяло Петрыкава было затоплена. Гомельскае з красавіка 67-га з

Да этнічных беларусаў з Крыварожскага раёна (яны ў цэнтры) завіталі госці-суродзічы з Днепрапятроўска

Петрыкаўскага сельсавета перайшло ў Чэрвонэнскі. Сёлы Петрыкава, Новаўкраінка, Васільеўка ды іншыя перасталі існаваць: на іх месцы цяпер пульпасховішча. Гэта сумесь вады і горнай пароды, што паступаюць з камбіната. На месцы калгаса “Чырвоны забойшчык” цяпер аграфірма з такой жа назвай, яе ўзначальвае Станіслаў Шыпаш. І зямлі Гомельскага цяпер у гэтай аграфірме.

У Чэрвоным сустракаліся з прадстаўніцай роду Глазуновых, выхадцаў з Гомельскага. Тамара Андрэўна Фядосава, у дзявоцтве Глазунова, распавяла, што ведае, пра сваіх продкаў-беларусаў. А менавіта яны і былі першымі пасяленцамі ў Гомельскім. Дарэчы, у архівах Беларусі звесткі аб родзе Глазуновых ёсць у рэвізкіх казках вёскі Каранец (Цяпер вёска Каранец — непадалёк ад аграгарадка Чырвоная Буда Крычаўскага раёна, у складзе Чырвонабудскага сельсавета. — Рэд.) Паводле сямейных паданняў, прыкладна ў 1918-м тры сыны Пятра Анісімавіча Глазунова — Сяргей, Фёдар і Тамаш — з сям’яй перасяліліся з вёскі Каранец Крычаўскай воласці на паўднёвыя стэпы, у сучасны Крыварожскі раён. Там урадлівыя землі, пачалі гаспадарыць. Потым прыехалі іншыя беларусы: Гасаны, Грачынскія, Перабежы, Траскевічы, Тупіцыны, Сарокіны, Шлепаковы, Жаўткі, Старавойтавы, Выбранковы, Канстанцінавы... Іншы клімат, іншыя ўмовы жыцця — нязвыклая спякота — але беларусы прыжыліся. У стэпе шукалі ваду, знайшоў яе Дзям’ян Апанасавіч

Дзям’яноў (1884—1985). Больш за век жыў суродзіч! Памятаюць пра яго нашчадкі, дагледжана магіла яго на мясцовых могілках.

Не паспелі нашы толкам абжыцца — надыйшоў “год вялікага пералому”, масавая калектывізацыя. Прыкладна ў 1930-м беларусам давялося ўступіць у калгас, які называлі: Імя 1 Мая. Потым была вайна, і 12 братоў Глазуновых загінулі ў барацьбе з фашызмам. На могілках у Гомельскім ёсць помнік у іх гонар, хлопцаў другога пакалення беларусаў. Родныя і стрыечныя браты раслі на Украіне, а гінулі ў розных канцах Еўропы.

Нямала нашых суродзічаў з Гомельскага знайшлі працу ў Крывым Рогу. У ліпені 2004-га на Паўночным горнаабагачальнім камбінате падлічылі: у працоўнай дынастыі Глазуновых 45 чалавек, працоўны стаж усіх склаў 744 гады. Слесар, манцёр шляху, механік, машыніст экскаватара, вядучы інжынер, эканаміст, кантралёр АТК... Лічба агульнага працоўнага стажу Глазуновых расце і цяпер. Гэта яскравы прыклад пра ўклад этнічных беларусаў у развіццё Крыварожжа. А прадстаўнік дынастыі Сяргей Мікалаевіч Глазуноў быў гендырэктарам камбіната, намеснікам міністра, у

2007-м абраны дэпутатам Вярхоўнай Рады Украіны. У Гомельскім, дарэчы, мы сустрэліся з яго мамай, Нінай Мікалаеўнай. Яна, украінка з роду Бандарэнкаў, ажанілася з беларусам Мікалаем Фёдаравічам Глазуновым (1930—2010). Хораша пражылі жыццё, выхавалі дваіх дзяцей. У доме мы пабачылі вялікае генеалагічнае дрэва роду Глазуновых. Там заснавальнікам беларускага роду пазначаны Павел Глазуноў, які жыў у канцы XVII стагоддзя.

Яшчэ адна жыхарка сяла, Тамара Іванаўна Куліш, у дзявоцтве Грачынская, распавяла пра сваіх продкаў, пра ранейшы ўклад жыцця ў беларускім паселішчы. Яе продак Сцяпан Антонавіч Грачынскі быў у ліку першых перасяленцаў. Разам з жонкай, Крысцінай Дарафеўнай, пабудавалі яны дом у 1928 годзе.

У паездцы мы сабралі шмат іншых матэрыялаў. Грэюць душу ўспаміны пра знаёмствы з ветлівымі, добрымі людзьмі, роднымі па крыві і па духу. Можна меркаваць, што ў гісторыі кампактнага пражывання беларусаў у Днепрапятроўскай вобласці ёсць яшчэ невядомыя нам старонкі. Будзем прадаўжаць пошукі.

Мікалай Чабан, заслужаны журналіст Украіны

Помнік братам Глазуновым

Ліст у рэдакцыю

Паважаныя сябры! Рыхтуючы кнігу пра беларусаў Днепрапятроўшчыны, мы даведаліся пра яшчэ аднаго кампактнае пасяленне беларусаў на тэрыторыі вобласці: сяло Гомельскае, за 150 кіламетраў ад Днепрапятроўска. Першыя жыхары з’явіліся там на пачатку мінулага стагоддзя. Людзі ў пошуках урадлівых зямель перасяліліся з балочыстых месцаў Магілёўскай і Гомельскай абласцей. Летась мы пабывалі ў суродзічаў. Мясцовыя жыхары расказвалі шмат цікавага пра паселішча, яго ўраджэнцаў. І вельмі радасна было чуць родную беларускую гаворку ў адным з куткоў нашай Украіны. А тэкст, які дасылаю, падрыхтаваў пасля паездкі заслужаны журналіст Украіны Мікалай Пятровіч Чабан. З павагай — Валеры Каралёў, старшыня Днепрапятроўскага рэгіянальнага грамадскага аб’яднання “Беларусы Прыдняпроўя”

СПАДЧЫНА

Код Полацкага Евангелля

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

І вось мы бачым, што мелі ды страцілі. Рарытэты вярнуліся ў копіях: каб помнілі мы пра сваё прадаўняе мінулае, ведалі яго таямніцы. Каб нагадаць пра былую славу Айчыны. Каб вучыліся мы на тых памылках, якія прывялі да заняпаду магутнай дзяржавы — Вялікага Княства Літоўскага. Гэта ўсё можна, акрамя духоўных тэкстаў, прачытаць “паміж радкоў” у факсімільных фаліянтах. Вось такі таемны код ёсць у Полацкага Евангеллі, і нават ягоных копія! А нехта ж спахмурнее: а чаму суседзі не аддаюць арыгіналы? Так склалася гісторыя: не перапішаш. Можна толькі сканіраваць скарбы, як і зрабілі рупліўцы (пра іх мы яшчэ

раскажам). І варта памятаць: ніхто нічога проста так, “за прыгожыя беларускія вочы” ў свеце нам не дасць і не аддасць. Ні газу, ні нафты, ні інвестыцый, ужо не кажучы пра Евангеллі ці Слуцкія паясы. Ну такія ўжо законы міжнароднага права, якія варта паважаць...

І тут, на мой погляд, мудрую падказку, вялікае сучаснае можа атрымаць ад класіка Максіма Багдановіча. У знакамітым вершы “Летапісец” знойдзем ключ да ісціны: “Так рупная пчала/ Умее ў соты мёд збіраць і з горкіх кветак”. І не злуецца, пэўна, працавітая пчолка, што яны горкія! Калі ж глянуць у кантэкст, унікаюць у глыбінную сутнасць твора — то і яшчэ больш прыхаваных сэнсаў у

ідэі факсімільнага вяртання нацыянальных святыняў нам убачыцца.

Дарэчы, пра “рупную пчалу” згадаў на ўрачыстасці Леанід Гуляка. Сам ён той вобраз “вылушчыў” з кнігі Патрыярха Кірыла “Сіла нацыі — у сіле духа”. Вось жа чуд: Багдановіч пісаў твор, сцвярджаюць даследчыкі, як пабачыў старажытныя беларускія кнігі ў Вільні. Радкі нашага класіка спадабаліся Маскоўскаму Патрыярху — і ён згадаў тую мудрасць у сваёй кнізе. І яна “вярнулася” да нас на ўрачыстасці, калі Беларусь, кажучы па-летапіснаму, “обрела” — віртуальна і факсімільна — сваю бяспечную рэліквію...

Евангеллі з мінулага — яскравыя сведчанні слаўнага і даўняга

Копія Евангелля — выдатнай якасці

быцця народа, яго моцы і сілы. Вось таму ўсе нашы Евангеллі, кожнае паасобку, і ўсе летапісы старажытныя, і знакамітыя Літоўскія метрыкі такія каштоўныя. Незалежна ад таго, на якой мове, якім шрыфтам пісаньня і дзе зберагаюць-

ца. Урэшце: валодаць каштоўнасцю — ці гэта самае галоўнае ў нашым часе? Значна ж важней — заўжды памятаць і ведаць, што скарбы тыя сіламі, талентамі, розумаў нашых вялікіх продкаў былі створаны. Што яны ёсць. І будуць.

ФАРБЫ ТВОРЧАСЦІ

Далёка ж той казак заехаў!

У “Песняроў” з’явілася песня... з індыйскімі матывамі: разам з артыстамі спявае Святлана Агарвал

Іван Іванаў

У гэтым “Аладзін для Святланы” мы ўжо расказвалі пра “экзатычную” беларускую спявачку. Яна так захапілася індыйскай культурай, што на міжнародным фестывалі “Усходні базар” у Ялце прадстаўляла... Індыю. Святлана ў студэнцтве пазнаёмілася з індусам, выйшла за яго замуж. Індыйскія песні яна і раней любіла, а пры падтрымцы мужа асвоіла мову хіндзі. І вось яна адметна загучала ў кантэксце беларускай народнай песні “Ехаў казак”. Атрымалася здорава! Каму цікава — можна знайсці ў інтэрнэце відэазапіс песні.

Беларуска-індыйскі сімбіёз цалкам заканамерны. Нават музычны строй хіндзі ды беларускай мовы падобныя: агульныя карані. Магчыма, і далей будзе распрацоўвацца “залатая жыла” на памежжы культурных традыцый. Як вядома, гурт “Песняры” пачынаў з фальклору, але быў адкрыты для эксперыментаў. Пры Уладзіміры Мулявіне ствараліся там адметныя песні па творах Уладзіміра Маякоўскага, Роберта Бёрнса, Янкі Купалы. Стварылі “Песняры” дзве вялікія рок-оперы: “Песня пра долю” і “Гусляр”.

Ажу Індыю па музычныя матывы раней спевакі яшчэ не звярталіся. А з песняй “Ехаў казак” вырашылі:

казак ці мала куды заехаць можа! Мастацкі кіраўнік калектыву Вячаслаў Шарапаў расказаў пра даўнія мары зрабіць сімбіёз беларускай музыкі з нейкай іншай, з не славянскай культуры. І калі пачуў песні ў выкананні Святланы, то зразумеў: гэта тое, што шукаў! Хоць мэта была жартоўная — паказаць непрадказальнасць шляхоў казацкіх па свеце, ды вынікам артысты задаволеныя.

Святлана Агарвал пра творчае супрацоўніцтва кажа: “Хлопцы з “Песняроў” не толькі таленавітыя музыканты, але і выдатныя людзі. Я ўдзячная лёсу за магчымаць выступіць з імі разам”.

Спявачка Святлана Агарвал з артыстамі дзяржаўнага ансамбля “Песняры”

ПАМЯЦЬ

Трэба дома бываць часцей

Знакаміты радок, ды і сама песня на верш народнага паэта Рыгора Барадуліна, што стала папулярнай дзякуючы кампазітару, народнаму артысту СССР і Беларусі Ігару Лучанку, гучала на вечарыне ў Іркуцку

Вечар Памяці, прысвечаны паэту Рыгору Барадуліну, мы зладзілі на хвалі душэўнай узрушанасці, любові і вялікай павагі да творцы, які нядаўна сышоў у Вечнасць. Планавалі сабрацца на бяседу пад назвай “На гарбатку ў пятніцу”. Праект такіх пасяджэнняў прапанавала Воля Галанавы. А напярэдадні прыйшла сумная вестка: 2 сакавіка памёр Рыгор Барадулін. І фармаг сустрэчы змяніўся, вырашылі правесці Вечарыну памяці.

Сабраліся ў Музеі-майстэрні “Беларуская Хага”, што па вуліцы Польскіх паўстанцаў, 18Б, каб аддаць даніну павагі класіку. Я распавёў пра вялікую страту для Бацькаўшчыны, падзяліўся ўспамінамі пра паэта, з якім меў гонар сустрэцца. Памятаю, спадар Рыгор казаў мне: “А, ты таксама Полацкі малец...” Мы землякі, з суседніх раёнаў: ён — з Ушацкага, я — з Полацкага. Раней я неяк не звяртаў увагі, што сапраўды на Полаччыне хлопцаў называюць “мальцы”.

Ягоны зборнік твораў “Ксты” асабліва дарагі для мяне — бо тая вёска Ксты якраз па дарозе ад Полацка да маёй вёскі. Думаю, Рыгор Барадулін — годны сын Полацкай зямлі, сапраўдны яе “малец”.

Воля Галанавы распавяла пра біяграфію Паэта, яго творчы шлях. Далей быў інтэрактыўны ўрок беларускай мовы. Гучалі на ім толькі творы Рыгора Барадуліна. Лейт-матывам заняткаў стаў знакаміты верш “Трэба дома бываць часцей”. Для іркуцкіх беларусаў словы актуальныя. Бо мы, жывучы за 6000 кіламетраў ад Бацькаўшчыны, дома бываем не часта. І таму адчуваем не толькі настальгію па родным краі, але і моцную тугу па роднай, цёплай бацькоўскай хаце. Рыгор Барадулін у шчыльным вершы ўвасобіў і тую тугу, і абгрунтаваў: чаму ж нас цягне да роднага агменю. Мянне, дарэчы, часта пытаюць: чаму не езджу на моры, у экзатычныя краіны? Там, вядома, цікава, і я люблю вандраваць, але ў жыцці ж трэба рабіць выбар. І калі выпадае магчымаць, то кірунак маёй вандроўкі заўсёды адзін, прадыктаваны вершам-малітваю, вершам-замоваю: трэба дома бываць часцей...

Мы чыталі верш, а затым самастойна рабілі даслоўны пераклад з

беларускай на рускую мову. Найлепш атрымалася ў Алёны Сіпаковай, яе варыянт і агучылі. Далей я распавёў пра асноўныя правілы маўлення беларускіх гукаў. І мы сталі чытаць творы Барадуліна па чарзе, звяртаючы ўвагу на адметныя словы, якія, не ведаючы мовы, цяжка зразумець. А як хораша гучалі добрыя, мудрыя барадулінскія дзіцячыя вершы! Прачытаў я і некалькі вершаваных загадак. Аўдыторыя, як аказалася, падрыхтаваная: усе разгадалі! Слухалі аўдыёзапіс голасу паэта: у мяне ёсць зборнік народных песень у яго выкананні “Тойкнуў баравік”. Потым па чарзе перакладалі змест песень, разам адольвалі складаныя словы. Цікава!

На заканчэнне ўрока беларушчыны, Вечарыны Памяці мы выканалі супольна песню “Трэба дома бываць часцей”. Хораша, дружна ўдалося з першага разу. Кожны панёс з сабой часцінку святла, што пакінуў нам у спадчыну Рыгор Барадулін. Калі хто і не ведаў яго творчасці — цяпер ведае. І мы будзем памятаць нашага вялікага суродзіча, які вярнуўся душою да Усявышняга, а цэлам — дадому, на родную яго Ушацчыну. Назаўсёды...

Алег Рудакоў,
г. Іркуцк

АСОБА

Сцежкамі Іосіфа Гашкевіча

У краіне праходзяць урачыстасці з нагоды 200-х угодкаў славутага земляка

Іосіф Гашкевіч

У ліку нашых вядомых суайчыннікаў яркай зоркай свеціцца імя Іосіфа Гашкевіча. Гэта быў першы консул Расіі ў Японіі, вучоны-мовазнаўца, паліглот, натураліст, арыенталіст. Па ініцыятыве ЮНЕСКА 2014 год аб’яўлены годам Гашкевіча. Нарадзіўся ж ён ранняй вясной 1814 года. Але дзе? Калі месца смерці і пахавання Іосіфа Антонавіча ўдалося ўстанавіць дзякуючы намаганням прафесара Адама Мальдзіса — пра тое былі публікацыі ў “Голасе Радзімы”, то з месцам нараджэння не ўсё ясна. У кнізе Віталія Гузанава “Адысей з Белаі Русі” чытаем: дзіцячыя гады Іосіфа Гашкевіча прайшлі ў вёсцы Якімава Слабада Рэчыцкага павета — цяпер Светлагорскі раён Гомельшчыны. І ў кнізе “Памяць. Светлагорскі раён” я знайшоў такія ж звесткі. І мне, як краязнаўцу, захацелася пахадзіць тымі сцежкамі.

У Светлагорску я заглянуў у мясцовы гістарычна-краязнаўчы музей. Супрацоўніца Вольга Жызнеўская паказала стэнд, прысвечаны Іосіфу Гашкевічу, а затым мы — далучыліся загадчыца музея Ірына Заяц ды загадчыца Светлагорскай дзіцячай бібліятэкі Алена Шкірман — паехалі ў Якімаву Слабаду. Там у сельскай бібліятэцы ёсць прыгожы партрэт сьлыннага земляка, яго намаляваў мясцовы мастак Сяргей Каваль. Бібліятэка цяпер — у будынку Дома культуры, на месцы якога колісь была царква. Ці не ў той царкве вёў набажэнствы бацька дыпламата, праваслаўны святар Антон Іванавіч Гашкевіч? І як яна выглядала?

Вярнуліся мы ў Светлагорск, а там супрацоўнікі музея знайшлі месца ў кнізе “Памяць. Рэчыцкі раён”, дзе пішацца: Гашкевіч нарадзіўся ў вёсцы Перасвятое Рэчыцкага раёна. То дзе ж праўда? Як вядома, за гонар называцца радзімай Гамера па гэты час змагаюцца ці не сем мясцовасцяў Грэцыі. Можна парадавацца і за Гашкевіча: ягонай славы хопіць на ўсіх. Але хочацца ж мець факты...

У пошуках ісціны я звярнуўся ў Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі. Там паведамлілі... трэці населены пункт! Архівісты ўстанавілі дакладна: нарадзіўся Іосіф Антонавіч у вёсцы Стралічавы былога Рэчыцкага павета (цяпер Хойніцкі раён), дзе яго бацька быў святаром у мясцовай Міхайлаўскай царкве. Пацвярдзэнне таму я знайшоў і на адным з сайтаў у інтэрнэце. Але чаму ж узнікла

блытаніна? Верагодна, з-за таго, што ў царкве вёскі Якімава Слабада быў святаром малодшы брат Іосіфа Гашкевіча — Андрэй. І семінарыст Іосіф часам заязджаў пагасцяваць да яго. Пра тое, а таксама пра іншых членаў сям’і Гашкевічаў расказвала на нядаўняй вечарыне “Сустрэча з Іосіфам Гашкевічам” і Лідзія Кулажанка — кандыдат гістарычных навук, вядучы навуковы супрацоўнік Педуніверсітэта імя Максіма Танка. Вечарына, на якой вёў рэй прафесар Адам Мальдзіс, ладзілася ў Мінскай гарадской бібліятэцы №1 імя Льва Талстога 16 сакавіка. Гэта, па сутнасці, і быў пачатак урачыстасцяў у гонар юбілею. З паведамленнем пра дабрачынную дзейнасць Іосіфа Гашкевіча на пасадзе першага консула Расіі ў Японіі выступіла Масако Тацумі, кіраўнік Інфраэнтра японскай культуры. А Наталія Обухава з абласнога вучэбна-метадычнага цэнтру расказала пра 10-гадовы перыяд жыцця дыпламата ў Пекіне.

На вечарыне і я расказваў пра свае пошукі. Пра Гашкевіча ведаю з юнацкіх гадоў: чытаў аповесць Івана Ганчарова “Фрэгат “Палада”. Рускі пісьменнік падарожнічаў разам з Гашкевічам у Японію, тады яны і пасябравалі. А ці ведае пра “белавалосага консула”, як называлі яго японцы, наша моладзь? Нядаўна я правёў у гімназіі Дзяржынска гутарку з вучнямі старэйшых класаў пра Іосіфа Гашкевіча. Расказаў пра яго ўклад у навуку, дыпламатыю, і што ён быў першым, хто ўсталёўваў сяброўскія сувязі Расіі з Японіяй.

Бюст Іосіфу Гашкевічу ў Астраўцы

Гімназісты з цікавасцю слухалі апавед пра земляка. Казалі: мы ўсе можам ганарыцца такімі сынамі Бацькаўшчыны, дзейнасць якіх прымнажае аўтарытэт Беларусі ў свеце ды сведчыць аб даўняй прысутнасці нашых суродзічаў на міжнароднай арэне.

Лявон Целеш, г. Дзяржынск